

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru strălăcitate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir armonios:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește fosia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV.

Blaj 16 Decembrie 1905.

Numărul 50.

Noul sistem din Ungaria.

Cu inscripția aceasta „Germania” din Berlin publică în primul său din 2. Decembrie a. c. din peana colaboratorului său vienez următorul articol, carele pare a reoglinda părerea Austriacilor, celor ce stau departe dela conducerea afacerilor publice:

„Cu prilejul discutării chestiunilor externe în foile din străinătate s'a făcut mai ales în timpul din urmă de repetite ori cu o compătimitoare privire peste umăr observarea, că Austro-Ungaria mai mult nu mai numără, fiind-că îi dau prea mult de lucru încercăturile interne. Noi am arătat deja de mai multe ori, că aceasta este o greșeală de calcul, dară ne cantă, să declarăm fără de rezervă, că ea doară este ușoară de priceput, întru cât auecă întâmplările din Ungaria pentru apusani trebuie să fie simplaminte neînțelese, și ei pe sama lor nici nu pot, să afe nici un fel de caz analog. Pentru că nu ar fi mai mare rătăcire ca aceea, dacă am voi, să ne provocăm la Suedia și Norvegia ca la un caz analog. Neînțelegibilitatea aceasta în Ungaria o au cultivat într'adins, în chip măiestrit și sistematic. Europa are să fie dusă în rătăcire, și în decursul a trei zeci de ani a și fost dusă în rătăcire. Adevărat că acum, ori cât de neplăcut și surprinzătoru le este lucrul acesta domnilor din coaliție, ducerea aceasta în rătăcire mai mult nu reușește, și de când bună oară politicianii și învățătorii de ai dreptului de stat cei mai aleși din Anglia, rostesc de tot față osândirea politicii coaliției, de atunci nici nu este mai mult lucru potrivit, să se grăiască despre mituirea colaboratorilor vienezi ai presei din străinătate. Această sistematică ducere în rătăcire a opiniei publice europene este o parte întregitoare a întregului sistem unguresc și ea lucră după un recept foarte simp. u.

Vom să schițăm pe scurt dezvoltarea istorică a sistemului acestuia. De veacuri a frondat nobilimea magiara împotriva guvernării vieneze. Aceasta era catolică, aceea s'a făcut protestantă, și și-a ales confesiunea cea mai departată de catolicism, auecă cea calvină. B. ea și-a chemat într'ajutoriu până și pe Turci, de stăpânia cărora adevărat că a cantat „Viena”, sa o scase cu ostile împărătești, și o a și scăpat la Szt. Gothárd, Zenta, Slancamen și Beigrad. Este o falsificare dacă luptele acestea se comportază ca naționale. Ele în tocmă ca și în alte țări, au fost o rivalitate dintre corpauă și nobilime, certe pentru privilegiu și pentru

scutire de dări. Privilegiile și scutirile acestea de dări și drepturile nobilimii de a concene colectarea dărilor, auecă de a stoarce oare ce cu prilejul ei, acestea se numiau „libertăți”. Ca libertățile acestea nici de cum nu sunt identice cu ceea ce înțeleg în Europa apusană sub libertate, e a bună samă evident. Cu toate acestea au folosit spre seducerea Europei aceia și cuvânt așa de adese-ori pentru conceptele diferite „luptă pentru libertate”.

„După revoluția franceză a urmat guvernul Metternich, urmarea a fost revoluția atât în Austria, cât și în Ungaria. Dar în Ungaria elementul conducătoru era bourgeoisimea democrată, carea atriga după o constituție în sens modern, pe când nobilimea ținea parte guvernului. În Ungaria o bourgeoisime nu exista așa zicând de loc; nobilimea neaoșe, națională făcea revoluția, pentru ca să recucerească libertățile și privilegiile sale de clasă, pentru ca să restaureze și să susțină pe mai departe stăpânia patrimonială de odinioară. Poporul cu anvoie se da însuflețirii pentru lucrurile acestea, și de aceea s'au folosit de-ura asupra beamterilor „negri-galbeni” ai lui Metternich, și au mobilizat masele prin deviza națională, — până când a răpit conducerea la sine Slovacul Ludovic Kossuth. Pe vremea după 1849 o politică cuminte și cu vederi largi poate că ar fi reușit, să creeze o Austrie mare, sănătoasă, alcătuită pe bază națională federativă.

„După înfrângerile din 1866, au făcut împăcarea. Deák cel cuminte și de omenie voia o Ungarie modernă cu constituție după calapodul europeanesc apusan. Ideea conducătoare a pactului lui era temerea de atacuri absolutistice asupra drepturilor reprezentanței poporului, pe sama acestora voia el să creeze bariere, și o barieră de aceasta aștepta el mai ales dela un contract de asigurare imprumutată, carele l-a închiat cu bourgeoisimea germană liberală, carea stăpânia în Austria și aplica brevi manu receptele constituționalismului englez. Doară constituția austriacă atunci creată și existentă încă și acuma încă s'a născut mai ales din temerea de lovituri de stat absolutistice. Ungaria aceea, carea o voise Deák, ar fi căutat, să pună sfârșit instituțiilor celor vechi de staturi și feudalismului întreg, ar fi creat drept egal pe sama tuturor civilor, și nu numai pe sama Magiariilor și a celor ce vor să se facă Magiari, și ar fi pretins o conștințare totală a aristocrației și a poporului. Inse de dragul unor reforme ca acestea nu luptase aristocrația magiara împotriva curții. Iară fiind-că sistemul acesta primit în țară cu atâta tubilare, nu puteau

să-l deiatore numai așa, de aceea păstrară forma și falsificară esența. Bărbatul, carele a punit lucrul acesta cu forță impunătoare, a fost Coloman Tisza, tatăl contei Ștefan Tisza. El întru început a fost conducătorul opoziției împotriva operei lui Deák, dar mai apoi a aflat că lupta pe față nu poate să ducă la învingere. A răpit la sine stăpânia în țară, și a fost apoi mai bine de 12 ani ca bărbatul de încredere al curții din Viena stăpân și regent absolut peste Ungaria. Bărbatul acesta a creat „partidul liberal” și sistemul lui. În ce chip a creat el sub forma unui stat guvernat în mod democratic, parlamentar un sistem guvernat în mod oligarhic de o ceată mică aristocratică și de alaiul ei, și a dus prin aceasta în rătăcire nu numai Europa cealaltă, ci până și Austria, aceasta va rămâne pentru toate timpurile un cap d'operă a artei diplomatice. Pe sama sistemului său „parlamentar” areă Tisza lipsă de o majoritate de mameluci, și pentru ca în Viena să poată trece ca singurul și indispensabilul mântuitoru de kossuthiști, areă ei lipsă de o opoziție, carea pentru ținuta sa de drept pentru totdeauna trebuia să fie incapabilă de a ajunge la guvern, și ca înfrântoriul carele se gera apoi Tisza în Viena. Dar dacă stăpânia aceasta areă să fie cu putință chiar în Ungaria, el nu avu să se mărginească numai la atâta, că răpește la sine puterea, ci i-a căutat, să dea stăpâniei aceleia un temelu tare și în opinia publică a țării. A fost un cap d'operă, cum a se-vârșit Coloman Tisza din și prin împrejurările date întărirea aceasta. El a inventat anume un concept non al unui „stat magiar național”, a inventat apoi „națiunea dominantă magiara” și a sugerat țării, atât Magiariilor cât și nemagiariilor, că acest „stat național” cu această „națiune dominantă magiara” este pe sama Ungariei singura formă posibilă de esistență. Convicția aceasta a vărsat-o în capul fiește cărui singuratic, din aceasta a făcut un idol, cărui i-se închină oamenii încă și astăzi asemenea unui chip cioplit. Dar mai pe sus de toate a reușit el, ca în spiritul opiniei publice, să identifice idea aceasta universală a statului național cu sistemul său. Tot asemenea a reușit el, să infățiseze statul acesta național ca primejdnic din toate părțile și mai ales din partea „Vienii” și a naționalităților, și să se gereze pe sine și pe oamenii săi ca mântuitori de puterile acelea protivnice. În sensul ideii acesteia a putut el, să creeze legea electorală cea monstruoasă, carea există încă și astăzi, și cu numărul său de alegători diferit (100—15,000) în totdeauna după sentimentul politic

al țării și cu un cens nu mai puțin diferențat a echis simplaminte majoritatea populației dela parlament, și a dat guvernului putința de a denumi simplaminte pe membrii majorității.

„În numele statului acestuia național magiar s'au sevârșit vătămarile de drept cele ne mai auzite. anume s'a „incorporat“ simplaminte Ungariei autonomul Ardeal, s'au confiscat brevi manu drepturile cele garantate prin lege ale universității naționale, ale reprezentanței legale a Ardealului, și nu mai puțin s'au călcat în picioare privilegiile legale ale Sașilor, Sârbilor și Românilor, ba au fost închise cu forța până și școlile, cari și-le susținură Slovaci înșiși și cu bani greu agonisiți. Firește că naționalitățile n'au suferit lucrul acesta și s'au îndreptat către Viena, pentru ca să aștepte dreptate. Dară le-au respins, pentru-că lasau pe Tisza, să guverneze în chip absolutistic.

„Acest edificiu politic întreg n'a putut, să dăinuiească întru neadevărul său intern și în fața năvălirii unor partide noue, a unor cercuri populare noue, cari încă voiau, să aibă parte în putere și în toate cele ce are aceasta. Concurența partidelor și cu aceasta asprimea luptei a crescut repede, și nici chiar un bărbat de talent și de energia brutală a lui Coloman Tisza n'a putut, să se țină la putere. Încă și mai puțin au putut-o aceasta epigonii lui, receptul cărora s'a desecat mai mult ori mai puțin în lupta asupra catolicismului. Asta se poate zice mai ales despre Bánffy, pe carele îl privim de un al doilea Tisza, carele însă are numai brutalitatea, dară nu și mărimea și vederea cea largă a acestuia. De dragul lui în afacerea năvălirii Agliardi nu numai au jertfit pe ministrul afacerilor externe Lálnoky și cu aceasta competența

bine determinată, ce o avea primul ministru al monarhiei, ci în ce chip jertfiseră de dragul lui Tisza naționalitățile. așa au jertfit acum de dragul lui Bánffy și barierele cele mai de pe urmă, cari se mai ridicau împotriva absolutismului majorității din casa deputaților din Pesta: Dreptul de veto al regelui și cel al casei magnaților. Aceasta s'a întâmplat acum sunt 10 ani, când cu lupta pentru legile bisericesti-politice, și bărbatul, carele ca ministru de honvezi din cabinetul lui Bánffy a dobândit dela împăratul sancționarea legilor acestora și pairschub-ul, se cheamă *Geza Fejerváry!* După ce s'au sfârșit luptele bisericesti-politice, a ieșit în chip tot mai acut la iveală, că nu se mai poate susține gospodăria aceea, carea se numea pe sine însăși liberală. Lupta de opoziție se făcu tot mai înverșunată, economia latifundială se îngreună tot mai tare pe viața economică, și corupția gentryei, carea trăia o viață, ce întrecea starea sa materială, și cea a alaiului ei produse în țară o febră mare așa, că nici reformele lui Coloman Széll nu putură, să aducă vre-o ameliorare. Sistemul oligarhiei aristocratice pocnia în toate închieturile, și în țară se porni asupra ei năvală — sub parola: „Împotriva partidului din Viena!“

„Acum începură a se schimba fără de veste pozițiile pe câmpul luptei politice. Domnii dela gentry affară, ca sistemul lui Tisza celui bătrân mai mult nu se mai poate susține, că ei sub flamura aceasta mai mult nu-și mai pot tunde oițele. Mai curând decât sfetnicii din Viena cunoscură ei, că stăpânia majorității guvernamentale e pe sfârșite, și cu o linsă de scrupulozitate ne mai pomenimă nicăiri și nici când părăsiră cloșanii aceștia nea, ce se cufunda. Ei trecură iute de ceea lature și negară,

ceea ce ziseseră și scriseră ieri, pentru ca cu numele sale cele binesunătoare să se pună în fruntea grupe de putere celei noue și să amăgească poporul din nou cu privire la protivnicia lui cei adevărați.

„Cercară un punct de conflict cu corona, carele să deslănțuiască, dacă s'ar putea, o luptă nevindecabilă; așa puteau să infățișeze din nou „Viena“ ca vrășmaș, puteau să strălucească înșiși și ca mântuitorii Ungariei, și larma de luptă avea să facă neanzită strigarea după pâne și lucru. Aceia, cari poartă vina pentru stările de astăzi din Ungaria și au tras dintr'însele folos, aceia cercară în chip isteț, să abată mânia populației asupra „Vienei“, ei împinseră cestiunea limbii de comandă pe primul plan, ba se puseră înșiși din nou în rândul cei dintâiu al luptătorilor, sperând, că așa din nou vor ajunge la putere.

„Aceasta a fost greșeala cea mare, carea a făcut-o „Viena“ în Ungaria. S'au încrezut în niște oameni, au înzestrat cu plenipotențe niște oameni, cari s'au ținut la putere pe sine și stăpânia clicei sale prin aceea, că au inspirat țării, că ei o apăra împotriva absolutismului „vienez“ amenințătoriu. — de răpirea libertăților țării din partea „camarilei“. Belzeub zugrăvi pe dracul pe părete. E întru adevăr o ironie cruntă, cu graian despre „scutirea libertăților“ mamelucii lui Tisza, oligarhia nobilimii magiare, carea cu haiducii sei, și când aceștia nu erau de ajuns, atuncia cu miliția „neagră-galbenă“ sugruma ori ce mișcare liberă. Dară curând affară domnii aceștia, că tactica aceasta veche singură mai mult nu poate să dea pept cu febră din țară; că nu vor reuși, să o abată în chip dăinătoriu împotriva „Vienei“, de oarece principiile împăratului Francisc Iosif

FEUILLETON.

Un nou scriitor.

(Emil Gârleanu—Emilgar.)

Scriitorul nou, despre care vreau să vorbesc, e dl *Emil Gârleanu*, cunoscut de dincolo, sub pseudonimul *Emilgar*, iar aici aproape necunoscut. Nu e nume nou, el scrie tot într'una în revista „Făt Frumos“ din Bărlad, a cărui suflet și viață dela el vine. Dar câți cunosc, de aici dela noi, această foaie, și câți vor fi chiar și de dincolo, cari s'o cetească? Foaia e una dintre cele mai bune de dincolo — și alături cu „Sămănătorul“, pe urma cărui a răsărit, sunt cele mai puternice reprezentante a curentului nou în literatură, a curentului românesc, *opinăresc*, cum l'au poreclit bonjuristii înglobați la carul decadentismului mucigăit. Puțini cetesc această revistă, în care ni-se lămurește spre cetire o literatură întemeiată pe principii naționale și o proză limpede și frumoasă, și de aceea puțini cunosc și numele acestui puternic scriitor tinăr. al „acestui puternic cântăreț al renașterii noastre,“ cum îl numește dl Iorga.

Pe Gârleanu îl putem pune alături de lui Sadoveanu și Sandu-Aldea, cei mai buni scriitori ai generației tinere de dincolo. El pășește acum pentru prima oară cu volum. Dar cartea, deși cea dintâi, ni-l infățișază ca desăvârșit stăpân pe felul de scriere și de povestire. Nu întâmpini la dânsul cercările cam dibuitoare după lumină din cel

dintâi volum al lui Sandu-Aldea, nici nu te jignește prisosința vorbeii și a acțiunii, de care ne poticim în multe din bucățile scriitorilor tineri ieșiți proaspet la iveală. El e în brazda curentului nou, a celui mai luminos și mai întreg la suflet curent. Și se ține de acest curent al opincărilor „obraznici și impertinenți“, nu prin subiectul povestirii sale, care nu e nici decât din viața satelor noastre, moșicească și infectă pentru nasurile subțiri a „filizoniilor pomăduiți“, ci se ține de acest curent, e în rândul preoților ce slujesc la acest altar de sfințenie și de cinste românească, prin graiul său tăiet și frumos încondeiat, care e graiul satelor și al românimii bune dela orașe, — și prin sufletul cu multă lumină și curățenie cinstită și caldă, ce se desprinde din povestirile lui. În sufletul acestui scriitor viețuiește floarea cu bună mireasmă a dragostii, a celei mai neprihănite dragoste față de pământul țării sale, față de oamenii de ori și ce treaptă a neamului său, față de vremile trecute și față de o clasă de oameni ce acum se stinge în harhățul de bucurie a celor răi, și spre durerea și măhnirea celor buni; — acesta e cuvântul, pentru care acest scriitor e puternicul cântăreț și crainic a reînnoirii noastre, alături cu alții ce-i avem și ni-i va da Dumnezeu de acum înainte.

Cartea d-sale se cheamă: „*Din bătrâni*“ și cuprinde schițe din viața boierilor moldoveni. Boierimea, de care ne vorbește dl Gârleanu, nu e șpita boierilor ciocoiți ori subțiați la sânge prin amestecuri de nărvuri și apucături străine, ci e boierimea *românească*, sunt boierii pământului moldovenesc, ce nu se deschilneau, decât doar

numai prin halaturi și rădvane domnești, de țărâniea acestui pământ. E boierimea cu multă cinste și omenie în purtări și în fapte, ținătoare la obiceiurile țării și cu multă credință și cernicie față de legea lui Dumnezeu și față de curățenia căsniciei lor. Aceasta a fost adevărata boierime a pământului și a neamului românesc. Aristocrația de astăzi, căpătuită în bunuri nemuncite și trecută prin căleala unei creșteri șubrede și pripite, e creanga uscată, e ramura descheiată dela trupina neamului, prin care curge nu sângele neamestecat a vieții și al firii noastre, ci sângele mocnit a unei felii de vieți ușoare și cu păcat.

Această clasă de oameni își are, își câștigă cântăreții și trubăduri săi, cari în stihuri bolnave și în versuri de preamărire grețoașă și scârnavă, îngușesc înfumurarea năroadă a capetelor săci și a inimilor sterpe. În vreme ce găgăuții și înglodății în aristocrația păcatelor și a călbăciunilor, căci astăzi numai aceste au aristocrație — își tămăiași de fumul ieftin al jertfitorilor nepriecpuți și întunecați, în vreme ce se proslăvește prostie și nemernicie, — era se treacă, să se stingă nebagată în samă de nime treapta de oameni cinstiți și fără păcate, de care is legate toate clipele de lumină și sârbătoare din trecutul nostru. Aici e meritul netăgăduit al dlui Gârleanu: că s'a încumetat să descopere un colț scump din viața românimii de dincolo, să scoată la iveală, în strălucirea și cinstea, ce li-se cade, pe boierii *români* ai țării și ai pământului moldovenesc.

Nu ni-se infățișază aici boierimea veche, dinainte cu două-trei sute de ani: hărțuită neîntrerupt de trebile de călbăciune ale țării,

sunt cu mult mai cunoscute, decât să-l poată înfățișa ca pe un tiran absolutistic, și că și faptele lui încă se împotrivesc cu acțiunea unei camarile tainice. Acum s'au avântat deci la inconștientăitatea aceea infamă, că prin alușuni hulitoare, cari nu se puteau prinde cu mâna, au tras în luptă și persoana *clironomului*, și în taină au dat parola, că trebuie să apere Ungaria împotriva lui. „Audacter calumniare, semper aliquid haeret!“ Împotriva unor alușuni de acestea, cari nu se pot prinde, firește că omul se poate lupta numai cu anevoe, și în poziția de prinț împărătesc și moștenitoriu al coroanei aceasta e absolut cu nepuțință. Afară de aceea cum ar ajuta combateri, când doară mintea sănătoasă trebuie să spună limpede, că interesele purtătorului coroanei sfântului Ștefan în totdeauna trebuie să purcedă paralel cu cele ale Ungariei, ba sunt chiar identice cu ele. Desvoltarea liniștită și pacinică, bunăstarea țării e plăcută domnitorului, contrariul a bună samă îi va fi dureros. Se zice, că interesul lui pretinde o poziție puternică în afară. Împotrivesc-se oare aceasta interesului Ungariei? Are oare monarhul lipsă de armată spre scutul său personal ori spre parazi? Spre așa ceva doară ar fi binișor de ajuns o ceată mică de pretoriani. Armata e de lipsă spre a scuti țara împotriva vrășmașului din afară, și acest vrășmaș din afară amenință nu numai castelul regesc, ci și cel al nobilului și casa cetățeanului și a plugariului.

„Otrăvirea sistematică a opiniei publice, căreia nici un mijloc nu-i este prea rău, prea de jos, lucră fără de scrupul într'acolo, ca între dinastie și între popor să producă o prăpastie, pentruca din aceasta să tragă foloasele sale. Dară nu i-se vor deschide oare totuși poporului ochii, și

nu va cădea oare clica aceea între două scaune la pământ?! Dară spre aceasta a bună samă ar fi de lipsă, ca lucrarea luminării să nu se lase în chip exclusiv socialdemocrației, și să nu se compromită prin aceasta lucrarea aceea! Câtă vreme își vor mai putea freca oare domni calvinești mâinile, pentrucă au reușit, să samene otravă împotriva clironomului, care mărturiseste catolicismul celor atâta de urgisit, și se vor bucura în lucrul acesta de aprinjul pasiv, ba chiar și de cel activ al conducătorilor catolici!

„Astăzi coroana își dă în amândouă părțile monarhiei foarte mare silință, ca să poată governa cu parlamentul, și de aceea s'au și făcut nepotrivite și de prisoa toate barierele constituției. Atât în Austria cât și în Ungaria oamenii trebuie să se învească la aceea, ca forme învechite să se abroage și în locul lor să se adune puterile. În vremile comunicațiunii mondiale și a economiei mondiale au să se încunjure lupte înalte politice și are să se deprinză politică comercială. Realitățile vieții de astăzi pretind încordarea și concentrarea desăvârșită a tuturor forțelor, și popoară, cari se sfarmă în lăuntrul său, nu vor subsista în întrecerea marilor națiuni unitare. Groaznica sarcină de datorii a Ungariei, înfricoșătoarea emigrare, marele număr al analfabeților, acestea sunt semnele unei boale spăimântătoare a statului. Toate hotărârile parlamentului nu vor forma stavilă împotriva progresării inesorabile a puterilor sociale și economice! Ungaria nu se află afară de lume, și legile acesteia nu se alcătuiesc în Budapesta.

„Când împăratul Francisc Iosif a încredințat a doua oară pe baronul Fejérváry, atunci s'a lăpădat de un sistem carele da

unei clice puțința de a se ținea zeci de ani la putere prin aceea, că se folosia de dinastie împotriva poporului și de popor împotriva dinastiei. Dinastia nu e vrășmașul poporului, interesele ei nu sunt contrare celor ale poporului. Numai o conlucrare a amândouora va da micii țări ungurești puțința de a subsista în lupta cea mare, carea o aduce veacul cel nou, la liquidarea moștenirii turcești, în lupta împotriva unei Rusii regenerate. Numai o Ungarie înlăuntru întărită, unită, modernă va putea să trăească. Minciuna cea mare, carea o crease Coloman Tisza, se cutropește. Dacă vor să clădească Ungaria cea nouă pe temelie sănătoasă, atunci poporația are să se obicinuească cu adevărurile acele. Luptele de acum iasă poporul încă rece până la inimă. Numai suprafața produce valuri ușoare. Nicăiria și în nici un chip nu se vedește învâluire mai adâncă, generală. Guvernul împotriva domnilor ereditari dela comitate și împotriva celor numiți de aceștia. Se mai adaugă uneori o ceată de curioși, altceva nimica. Țara e încă apatică. Nime nu poate să spună, dacă ministeriul de acum va reuși, să o lumineze cu privire la situația ei, să-i arete adevăratele lipse ale ei. Căile, cari le crease bătrânul Tisza în capetele patrioților săi, și pe cari umblă gândurile lor încă și astăzi, sunt adânci, conceptele, cari le trezise ei, sunt potrivite caracterului Ungurilor. Dară forța inesorabilă a faptului în totdeauna a fost încă și mai puternică decât fraza. Adevărului nu i-se mai poate opri calea nici în Ungaria.“

CORESPONDINTE.

Adunarea poporală din Ceica *)

— 30 Noemvrie 1905.

Semnele timpului că și poporul din Bihor să trezește din amorțala seculară și începe a da semn de viață și de redesteptare națională. — Adunarea poporală din Ceica va rămânea neștearsă din inimele celor prezenți și ne-a făcut o plăcută surprindere reușita acestei adunări atât ce privește numărul frumos a celor prezenți, cât și ordinea exemplară, însuflețirea și atențiunea încordată cu care a fost urmăriti singuratici oratori.

Despre această prea frumoasă adunare ne mai pomenim în aceste părți, dau următorul raport.

Adunarea a fost convocată pe 27 Noemvrie a. c. la care au luat parte deputații naționali Dr. Teodor Mihályi și Russu-Sîri-anul.

Adunarea s'a început la 9 oare dimineața cu invocarea Spiritului Sfânt în biserica neunită din loc, după care poporul s'au adunat în număr de peste 1200 în curtea bisericii, unde urcând tribuna harnicul președinte al comitetului aranjator avocatul din loc dl Dr. *Georgiu Popescu* recomandă și adunarea cu însuflețire proclamă de președinte al adunării pe asesorul conzistorial *Vasilie Papp* nou denumit

și desele frământări războinice, ci ni-se pune înainte această boierime din vremile mai dincoace, din vremile de prefacere, de renaștere și de formare a țărilor românești. Bătrânii aceștia nu poartă luptă cu vrășmașii de afară ai pământului moldovenesc, cari acum nu-se, mai arată, ci sunt în luptă în vrășmașie cu tinerimea nouă și înstrăinată, cu „bonjuriștii“ și „filizonii pomăduiți“, cari socotesc pe acești bătrâni țitori la cinstea și obiceiurile țării, ca pecingine, ca boală socială. Acești bătrâni, jigniți în sufletul și în omenia lor, se închid în curțile lor, ca în niște „cimitire“, unde nu le rămâne, decât numai amintirea cu duioșie a zilelor de ieri și șinerea cu grije și sfîntenie la obiceiurile bune din bătrâni. Și numai când cinstea acestor bătrâni cu „sângele tare ca vinul cel vechin“, e palmuită de obraznicia domnișorilor „apoși la sânge“ și necopti la minte, numai atunci acești bătrâni, jigniți în cinstea și în bătrânețele lor, își părăsesc casele și liniștea și dau meritata pedeasă acestor bonjuriști. (Boierul Iorgu Buhteu)

Însușirile ce se desfășoară din această scriere a dlui Gârleanu, sunt însușirile proprii numai scriitorilor de mână întâi. Un aier de cinste de liniște și de mulțămire sufletescă se deprinde din întreaga carte. Nici o notă jgnităre, nici un accent de prisos. Atâta stăpânire pe felul de a scrie și pe sufletul și acțiunea persoanelor lutimonia la noțiui din scriitorii, ce-i avem. Omenia d-sale sunt vii, sunt cu sufletul și cu carnea în care au trăit; autorul cu o dibăcie de adevărat artist ne îngăduie să străbătem și până în cele mai tainuite colțuri sufletesci ale persoanelor, ce le descrie.

Limba, ca și sufletul oamenilor, o stăpânește foarte bine. Nu affi aci prisosul, fără lipsă de multe-ori, ce se găsește în spusele tinerilor prozatori, mai mult poeți, ca povestitori măsurati. — la el vorba se îmlădie după sufletul și felul foarte natural și mulțamitor al desfășurării acțiunii și faptelor. Nu are o singură bucată, care să nu te mulțamească prin felul de povestire și de deslegare și prin limba, care curge limpede și mulcomă, cu susur fermecat de unde, acolo, unde e liniște și veselie în suflete, și cu învâluiri și izbucniri, pe unde oamenii se frământă și se ciocnesc. „Crenșile copacilor se apropiară în bătaia vântului, scuturând o ninsoare ușoară, mirositoare, de-asupra ierbei de abia încolțită, strălucitoare și subțire ca acul. În fund un crâmpei de cer se arată printre copaci ca o cădere de apă limpede.“

Aceasta și alte multe frumoase și sugestive descrieri, ce le întimpinăm, îl pun în șirul puternicilor și adevăraților scriitori și artiști ce-i avem.

Nu am avut de gând, să zic tot ce e de zis asupra acestui scriitor, nici să critic cu îndărătnicie cartea ce ne-o dă, ci am avut de gând numai să atrag luarea aminte a tuturor asupra acestui nou scriitor, asupra acestui cântăreț puternic al renașterii și îndrumării noastre spre bine, asupra acestui Fat Frumos cu vorba dulce ca mierea și cu sufletul curat ca aurul. Numărul arhangeliilor izbăvitori de suflete cu sabia de foc a cuvântului, se sporește tot mereu. Și nutremântul ce ne întind ei, va săvârși mântuirea sufletelor și înfrățirea în puteri a acestui neam.

Petru Suciu.

*) Întârziată din lipsa de spaț. — „Rod“

protopop gr-cat. al *Holodului*, de notar pe Dr. *Popescu* și *Pantilie Bugariu* învățător.

După aceste președintele *Vasilie Papp* în cuvântul său de deschidere vorbește despre lipsa redeşptării naționale și roagă pe deputații prezenți să facă cunoscut poporului adunat, programul partidului național.

La ce deputatul *Russu-Sirianul* întrun limbaj priceput de toți descrie stările politice din țară. — Vorbește despre miseria generală de care suferă poporul fără deschilire de naționalitate. — Spre ameliorarea sortii amare și ușurarea greutăților sub care geme țaranul, pofteste, ca proprietățile erariale și latifundiile magnaților să se dea în arândă proprietarilor mici și nu numai unor arândatori mari, cari se înavuțesc în contul și din sudoarea sermanului popor, — pretinde darea progresivă, limba armatei să rămână cum a fost, ori dacă se va da magiarilor cea ungurească, — în regimentele românești să fie cea română. — Serviciul militar să se reducă la doi ani, insistă pe lângă sufragiul universal. — În urmă aduce la cunoștința adunării că suntem în preajma alegerilor nouă, și provoacă ca fiește care român, care ține la limba și legea sa, să se grupeze pe lângă un candidat național român.

Vorbirea dlui deputat predata cu foc și simț a fost des intreruptă de vii expresiuni de complăcere.

După dl *Russu* a vorbit președintele clubului deputaților naționali dl deputat Dr. *Teodor Mihalyi*, care își cere scuzele că are de a vorbi numai pe scurt, fiind ostenit, căci de 3 luni e tot în călătorie pe la adunări, ba la adunarea din *Beiuș* s'a și răcit. Totuși vorbirea D-sale a durat mai bine de 1 oră, și a mișcat pe ascultători mai ales când ne-a spus, că pentru „Memorandul” și D-sa cu alți 25 inși au fost osândit la temniță. — Descrie suferințele și nedreptățile prin care a trecut poporul român, și tocmai pentru sanarea acestor nedreptăți a trebuit să iasă din rezervă, să părăsască pasivitatea alegându-se cu alți opt inși de deputat, și că cum pe nedrept este pentru aceasta atăcat de unii frați de același sânge. — El însă va lupta împreună cu soții săi mai departe pe calea ce cugetă mai conducătoare la scopul, pentru care de 30 ani să luptă.

Și această vorbire a emoționat și a însuflețit pe popor intratât, că după încheierea adunării poporul l'au rugat să le mai vorbească, căci ei încă nici când nu au auzit de aceste, și dl deputat le-a și implinit pofta.

După dl *Mihali* au vorbit înflăcăratul tinăr dl *Lascu* cand. de avocat asemenea foarte frumos. Apoi dl *Lucian Bolcaș* care a adus la însuflețire cu vorbirea sa infocată și plină de dragoste față de neam pe ascultători.

Era trecută 1 oră când vice-președintele adunării mulumind deputaților pentru osteneală și poporului pentru prezentare în umăr așa de frumos, — închide adunarea.

După prânz apoi ne-am depărtat cu toți prea deplin mulțumiți cu succesul acestei adunări, despre care inșiși deputații sau dechiarat că așa frumoasă adunare nu fost în drept a aștepta tocmai în acest cerc, ba în tot turneul lor aceasta a fost cea mai strălucită adunare. Iar poporul e însuflețit în așa măsură în cât între sine nu mai înceată a povesti despre cele auzite și văzute. Au făcut însă rea impresiune, că domnii români din Orade, deși Ceica e numai o aruncătură de loc, au aflat mai comod și mai oportun a rămânea acasă.

—n.—p.

Din America.

Cleveland-Ohio, 26 Nov. 1905.

Acțiunea Păr. E. Lucaciu este obiectul, la care țintesc toți ochii oamenilor din *Cleveland* și acelora, cari au la inimă soarta poporului român. Organizarea parohiei în *Cleveland* decurge frumos. Toți așteaptă cu nerăbdare ducerea la sfârșit a lucrurilor, cari a le săvârși a venit părintele Epam. Lucaciu.

În toate părțile cele mai mari favoruri, s'au câștigat, și ziăristica e informată de toate și în toate ne părătinește și ne dă o atențiune deosebită.

Aici alătur articolul cel mai nou a ziarului celui mai mare din *Cleveland*. Foarte bine este reproducă fotografia Păr. E. Lucaciu, și acțiunea D-lui, apretiată cu cuvinte foarte frumoase.

Sprijinul nostru întreg să-l dăm păr. Lucaciu, căci lucrarea lui e binețacătoare pentru neamul și biserica noastră română.

Lăsăm dar se urmeze scrisesele ziarului american:

„Biserica ascultă strigătul copiilor săi, chiar și când îi desparte mii de lege de uscat ori mare. Românii gr-cat. din *Cleveland*, urcându-se la 2000 de suflete, aveau lipsă de biserică lor proprie, de serviciu divin în limba lor, și de un preot, care să le poată predica tot în limba lor. „Am venit să organizez și înființez această biserică, carea va fi cea dintâi de soiul ei, care e de a se funda în Statele Unite.“

Păr. Epaminonda Lucaciu, care ne-a comunicat vorbele-acestea, un om tinăr, în vigoare, și zelos, a început să-și eșecuteze planul în ziua, când a sosit în *Cleveland*. El a vizitat pe mulți dintre Români și pregătește o adunare poporală, în care să vor face planuri de a aduna capitale pentru biserică. Acuma dânsul caută casă, pentru a putea ține serviciul divin. Păr. Lucaciu a sosit în America ceva mai mult, ca de o săptămână. A fost în *Cleveland* numai puține zile. A venit direct din Roma, unde a petrecut cei 10 ani de mai înainte. Păr. Lucaciu e de 28 ani. El e de naștere din România, însă partea cea mai mare a vieții și-a petrecut-o în Franța, Germania, Italia.

Vorbește toate limbele moderne, afară de cea engleză. Are însă cunoștința ei teoretică. Spre a-și însuși și partea-i practică, dânsul petrece în un penzionat: 479 str. *Detroit*, unde vine în contact zilnic cu popor ce vorbește englezește.

„Din puținul ce am observat despre Americani, îmi zisă dânsul, ar trebui să zic, că notele lor caracteristice, principale, sunt activitate intență și afabilitate. Îmi venia curios de a mă afla după atâta ani trăiți în țările latine pacinice, în vârtejul lumii nouă. Însă dânsa mi-e dragă. Trebuie numai să treacă omul prin *Cleveland*, ca să vadă că poporul e fericit și în stare înfloritoare.“

Cleveland e unul din centrele poporului român american. După ce biserica din *Cleveland* va fi pe deplin stabilită, continuă păr. Lucaciu, are intenție de a funda biserici în alte orașe americane.

A P E L

Prea Onorat Public!

În orașul *Aind* să află un număr de 1500 suflete de Români. Foarte puțini au proprietate imobilă, și cel ce are mai mult, poșede abia 10 jugăre catastrale. Massa poporului constă din zileri, apoi puțini industriași, și și mai puțini oficiali, cu deosebire subalterni. Acest număr de suflete românești, în mijlocul alor 8000 de unguri avuți și cu instituțiuni economice și culturale foarte bune, este în pericol de a să desnaționalisa. Și în faptă în trecut foarte mulți industriași și sub-officiali, ba chiar și persoane cu poziție mai bună, s'au magiarizat. Cauza a fost și este, pentru că nu avem instituțiuni românești corăspunzătoare, cari atât din punct de vedere religios, cultural și economic, cât și prin prestigiul lor, să-i lege de nația românească, ci ei întru toate să simt ca Români umiliți, preterați și batjocoriți.

Dintre toate până aci avem numai o școală deplin corăspunzătoare, al cărei docente în parte este susținut din repartițiune de pe popor. În această școală pe lângă 50—60 școlari quotidiani, își primesc instrucțiunea religioasă și morală, 30 de sodali români.

Biserica ne este de lemn, în un loc ferit, vechie și atât de ticăloasă, încât nu merită numele de biserică, și din cauza acesteia să înstrăinează elementele mai inteligente de neamul românesc. Deci în locul prim biserică corăspunzătoare trebuie să edificăm,

👉 Cumpărați!

Cumpărați! 👈

== „Calendarul Unirii” pe anul 1906. ==

==== în 2 ediții: cea mai avută costă 50 fil. + 10 fil. porto. =====

🌸 🌸 Cealaltă costă 30 fil. + 10 fil. porto. 🌸 🌸

carea de o parte să ne ridice prestigiul, de altă parte să ne servească ca mijloc, prin care să se cimenteze solidaritatea națională și să propage în aceste timpuri de grele ispite, simțul religios și moral între toți Românii din Aiud.

În lipsa totală de ori și ce avere bisericească, ori școlastică, în timpul din urmă s'a început a colecta suma necesară pentru edificarea bisericii, prin repartitiune de pe popor; dar din cauza marelui mizerii a poporului, de abia s'au colectat până aci 2000 cor., iar pentru biserică avem lipsă de 50—60,000. coroane.

Greutățile financiare însă nu ne descurăgiază, ci cu încredere în Dumnezeu și în simțul național și religios a fiște căruia bun român, ne întoarcem și către Domnia Voastră, și Vă rugăm: să binevoiți a contribui cât Vă Ve-Ți îndura, și pentru edificarea bisericii noastre. — Gratitudinea și recunoștința noastră pentru marimimoasa contribuție, ne-o vom exprima înaintea națiunii române prin mulțămirea publică ziaristică, și înaintea lui Dumnezeu, prin jertfele ce se vor aduce pe sfântul altar în noua biserică Părintelui Ceresc.

Marimimoasele contribuții să se adreseze: Oficiului parohial gr.-cat. — Nagy-Enyed — Várszeg utca Nr. 110.

Încă odată recomandându-ne, în deosebita-Vă bunăvoință, și sperând rezultat favoritor, am rămas.

Aiud în 25 Noemvrie 1905.

Ioan Maior, protopop-paroh.	Aurel Pop, cantor-docente-actor.
Aron Stâncel, curator-primar.	Pavel Conea
George Popa	Ștefan Cămprean junior
Isidor Mărginean	Ioan Sas
	ctitori.

Noutăți.

Știri personale. Aurel Gerasim, fiul preotului Teofil Gerasim din Deag, a fost promovat la universitatea din Cluj, de doctor în drepturi.

Adunarea poporală ținută la Teiuș Marța trecută, a fost imposantă. Au luat parte la 5000 persoane, deputații Dr. Vlad, Dr. Ștefan C. Pop și Dr. Comșa, apoi Dr. Voevod și Dr. Maniu. Adunarea a fost presădată de Dr. Maniu. Dimineața la sosirea trenului, câți-va țărani, în frunte cu preotul Iliescu, au ieșit la gară întru întâmpinarea deputaților. Ordinea, sub tot decursul adunării, a fost ireproșabilă, cât însuși protopretorul s'a văzut nevoit să laude poporul. S'a luat hotărâre pentru sufragiul universal. Teusani s'au purtat foarte brav. Special dnii Efrem Raț și Gavrilă Raț, apoi părintele Blăjan din Obreja.

Întru amintirea prof. Bota. Colegii și prietini regretatului prof. Bota, în loc de cunună pe mormântul lui, au inițiat o colectă în favorul creerii unui fond, ce va purta numele lui.

Fondul subsidiar al preoților. a primit cor. 238' dela *Iacob Popa*, protonotar consistorial, Blaj și *Demetriu Boariu*, preot, Boboiața, cor. 374.

Fondul Internatului de fetițe a primit cor. 10' dela *Vasile L. Pop*, protopopul Almașului.

Masa studenților a primit dela: Dr. *Eugen Pătăcean*, avocat în Turda cor. 20. în amintirea fiului Eugen. — *Romul Rus*, notar Tătărlău, cor. 10. în amintirea sorioarei sale Letiția. — Dr. *Isidor Marcu*, canonic, 10 cor. și Dr. *Alexandru Pop*, medic, Blaj, 25 cor. întru amintirea colegului lor *Aurel P. Bota*, profesor.

Pentru masa studenților academiei din Cluj au încurs în anul școl. curent următoarele contribuții dela Escel. Sa Dr. *Victor Mihályi*, Mitropolit cor. 100. — dela institutul de credit „Oravițana“ cor. 20. — dela institutul de credit „Șercăiana“ cor. 20. — dela Mon. *Ioan Maior*, protopop, Aiud cor. 25. Total cor. 165' — Suma încursă e depusă la banca „Economul“, unde sunt de a se adresa toate ofertele marimimoase, pentru cari și pe această cale deosebit este rugat onoratul public românesc. Cluj, la 12 Dec. 1905. — Dr. *Iuliu Florian*, rectorul mesei stud. acad.

Vești de revoluție. Sudetele păcătoase, mereu neliniștite de vocea neadurmită a conștiinței, au făcut larmă în țară, că Românii de pretutindeni, dar mai ales cei din munți, pregătesc revoluție și adună arme. Alarma a fost dată de „Hazánk“, foaia magnaților magiari... și români. Cum ni-se vestește, deputații români au protestat telegrafice la Majestatea Sa contra acestor știri tendențioase.

Constituire. Societatea română academică social-literară „Carmen Sylva“ din Graz (Adresa Sporgasse 29.), și-a compus în adunarea de constituire, ținută în 11 Nov. a. c. următorul comitet, pentru anul administrativ 1905/6. Președ.: *Cornel Dărămuș*, stud. med. Secretar: *Aurel Dobrescu*, stud. med. Cassar: *Ervin Căținean*, stud. med. Bibliotecar: *Ioan Albon*, rer. merc. stud.

Convocare. Despărțământul „Biei-Dicioșanmărtin“ al reuniunii învățătorilor români gr.-cat. din Arhidieceză, își va ține *adunarea de toamnă*, în școala gr.-cat. din Bethlen-Szt-Miklos, în 23 Decemvrie n. 1905. la oarele 10 a. m., la care să invite toți membrii ordinari și ajutători ai Reuniunii, pe cum și toți, cari doresc înaintarea învățământului nostru poporal. *Georgiu Săbău*, president. *Constantin Frâncu*, notar.

Dela societatea meseriașilor. Duminecă în 10 Decemvrie a avut loc a doua serată literară. De astă-dată a vorbit prof. *Gavril Precup*, presidentul societății. Tema a fost „Dragostea de neam“. Erau de față un număr frumos de meseriași, mai ales calfe, apoi și câteva dame. Expunerile conferențiarului, au fost ascultate cu viu interes. Declamatorii începători fiind, s'au produs destul de bine. — Proxima serată va fi mâine Duminecă în 17 Decemvrie. Va vorbi prof. *Aron Deac*, va declama sodalul *Nicolae Ienașel*.

Aviz. Două fete de preot orfane de amândoi părinții, să ofer ca fete în casă, sau ca crescătoare la copii în familii onorabile. Pretensiuni modeste.

Cătră învățătorii români gr.-cat. din tractul Alba-Iulia. *Iubiți colegi!* Pare-că nu-mi vine să cred că Marți dimineața în 5 l. c. a închis ochii pentru vecinicie simpatice și de toți iubitul profesor *Aurel P. Bota*. La știrea această neașteptată, eu greu cred, să rămâie ochii „care să nu lacrămeze“ la cei ce l'au cunoscut mai de aproape. Cu toții știm, după cum susține și org. mitrop. noastre, că regretabilul prof. Bota a fost unul dintre cei mai simpatici și mai inteligenți membrii ai corpului didactic dela școalele din Blaj; cu toții știm că era întruparea bunătații, păcii și blândetii; iar

față de elevii săi, astăzi atâta învățători ai Arhidiecezei, era „desăvârșirea unui suflet plin de dragoste și iubire.“ — Iubiți colegi! Acest neîntrecut fiu al tractului nostru până la apunerea în negrul mormânt nu și-a putut stăpâni iubirea către învățătorii români și dragostea către cauza școlară, cari au potențat chinurile trupesti, ce l'au smuls dintre noi atât de timpuriu și pe neașteptate. — Veniți dar Voi mai întâiu, cei din jurul locului său natal (Șard) să-i împletim o cunună nevestețită! Rupeți din avutul vostru, la care a contribuit de mult neuitatul prof. Bota, câte o coroană; adunați apoi câte un filer-doi și dela fiii neamului nostru și dela toți elevii voștri, pentru cari V'a pregătit cu atâta dragoste fericitul Bota, cari sume apoi să le trimiteți din vreme, cel mult până în 22 l. c. la adresa cassariului desp. reuniunii noastre: Aurel Pop în Șard, cu scopul să punem basă unei fundațiuni „Aurel P. Bota“, din care să se împărtășească la timpul său fiii învățătorului român, pentru care a luptat în viață. Iar pe membrii comitetului „Desp. Alba-Iulia“ îi invit prin aceasta a se prezenta necondiționat la locuința subscrisului. Sâmbătă în 23 crt. pentru a stiliza literile fundaționale, și eventual un apel al desp. nostru, în acest sens, către toți învățătorii Arhidiecezei. — căci, repet, nu cred să fie elev al său, care să nu lacrămeze și să nu-și aducă aminte de fericitul profesor Aurel P. Bota. — În veci pomenirea lui! — Alba-Iulia, la 12 Decemvrie 1905. Cu dragoste colegială: *Ioan Pampu*, președ. desp. Alba-Iulia.

† **Teodor Văndor.** Duminecă sara s'a stins după o boală îndelungată și necrutătoare *Teodor Văndor*, vicerectorul seminarial, profesor la școala civilă de fetițe. S'a născut în Blăjei la 1869, a studiat în Mediaș și Blaj, fiind totdeauna între cei din tîi. La 1888, a absolvat gimnaziul și la 1892, teologia, fiind trimis la pedagogia superioară în Budapesta, pe care o termină la 1897. Minte ageră, profesor și predicator foarte bun. Văndor s'a stins în cea mai frumoasă etate. Moartea a fost pentru el o binefacere, scăpându-l de lungi suferințe. Ceremonia funebrală a fost pontificată de rectorul seminarial *Dr. Isidor Marcu*, canonic mitrop. A predicat spiritualul seminarial *Ștefan Roșian*, schițând lupta după fericire. Corul clericilor sub conducerea prof. *Murașan*, a cântat jalnicele cântări. La groapă clericul *Gocan* a rostit un doios adio.

În veci amintirea lui!

AVIZ

==== cultivătorilor de vie. ====

Se află de vânzare viță de vie foarte frumoasă altoită în viță cu rădăcină americană, după cel mai excelent metod (altore lemnoasă). După trebuință ori ce soi de viță. — Comandele să se trimită la adresa: **GEORGE ȘERBAN**, paroh gr.-cat. Smig (Somoogyom) u. p. Medgyes. (27) 5-6

AVIZI

De pe hotarul comunei Loman s'a rătăcit o iapă roșie de 3 ani — cu coada și părul din frunte retezat — și albă în spate de șea, — cine o află se o înștiințează primăriei comunale din Loman.

Loman, cerc Szaszebes (com. Nagyszebe) la 10 Decemvrie 1905.

IANCU ȘTEFAN.

(34) 1-1

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Hipnotismul.

(Continuare).

Ca să încheiu cu faptele acestea superioare, mai observ, că pe lângă medicii și profesorii, citați în favorul lor, mai sunt o mulțime de martori și cazuri, pe cari le-am omis. Cine vrea să știe mai multe, cerce la auctori citați, ori la Franco op. cit. pag. 116—135. De încheiere numai atâtă mai adaug, că cu studiarea și analizarea faptelor acestora hipnotice transcendente, se ocupă mai multe societăți de medici renumiți și bărbați de știință, numai și numai cu scopul, să afle adevărul. Atare societate e de ex. societatea: „*Annales des sciences psychiques*,” și „*Proceeding of the Society for psychical Research*”. Societatea aceasta întruiește în sine floarea bărbaților de știință din Anglia. Președintele ei era *Oliver Lodge*, profesor de fizică la universitatea din Oxford, vestit prin publicațiunile sale, iar printre membrii săi numără pe celebrul bărbat de stat *Gladstone*, apoi pe profesorii: *Creokes*, *Alfred Russel-Wallace*, și alții. ¹⁾ Aceștia de ani de zile înregistrează cazuri de telepatie etc., dovedite cu toată critica istorică; iar trei bărbați de știință englezi: *Gurney*, *Myers* și *Podmor* au adunat peste 700 de fenomene hipnotice superioare în opul lor: „*Les Hallucinations*”; așa că ei au ajuns la concluzia: „Experiența dovedește, că telepatia, adică transmisiunea cugetelor și a sentimentelor din o minte într'alta, fără de întervenirea organelor simțuale, e un fapt”.

Articolul IV.

Hipotezele pentru explicarea fenomenelor hipnotice.

Hipotezele, ce le vom înșira aci se referesc numai la fenomenele inferioare ale hipnotismului. Despre fenomenele lui superioare voi vorbi în articolul următor.

Toate hipotezele, câte s'au inventat până acum, pentru explicarea faptelor hipnotice, se pot reduce la două clase. Clasa primă e: a hipotezelor obiective; a doua: a hipotezelor subiective.

Hipotezele obiective pun de cauză a fenomenelor hipnotice ceva agent real și obiectiv, care trece din hipnotizator în hipnotizat. Cele subiective ascriu fenomenele hipnotice imaginativității individului, excitată ori neexcitată de hipnotizator; favorizată ori nefavorizată de predispoziția personală a hipnotizatului.

I. *Luăm clasa primă: Hipotezele obiective.* Acestea au fost susținute de magnetizatorii vechi și de unii hipnotizatori mai noi, puțină vreme. De aceea mă voi scăpa de ele pe scurt, căci în zilele noastre au numai valoare istorică. — Văzând ei faptele magnetice, respective hipnotice, și vrând să le explice, și-au închipuit un fluid universal, care ar străbate toate corpurile. Fluidul acesta unii l-au numit: *fluid magnetic*; alții: *fluid nervos, vital, animalic, simpativ, zoomagnetic, electrodinamic, eteric, histeric*, etc. Alții ziseră, că fenomenele hipnotice ar proveni dela o anumită *forță nervoasă transmisibilă*, carea ar lucra după norma curentului electric indus. Alții, și în special *pietisti*, atribuiră fenomenele hipnotice ingerilor buni; alții în fine mărturisiră, că nu cunosc cauza fenomenelor hipnotice. Pe aceștia i-am putea numi: *Hipnotiști agnoiști*.

Ce să zicem la hipotezele acestea? Ele azi sunt părăsite mai de toți hipnotiștii. Ba chiar de le-ar mai susținea cineva, nu se pot admite.

a) Pentru că ar trebui să se dovedească existența fluidului aceluia, ca să-l putem pune de cauză a fenomenelor hipnotice.

b) Pentru că avem cazuri de autohipnotizare. Acolo este cazul muierii, ce se hipnotiza pe sine, prin fixarea globulețului dela căpătâiul patului, și a celeilalte, carea se hipnotiza prin recitarea formulei: „*Dre Beuanis adoarme-mă*.” E adevărat, că s'ar putea zice, că muierile acestea, prin privirea fixă și prin recitarea formulei, ar fi trezit numai fluidul magnetic, ce s'ar fi aflat în ele; și că prin urmare fenomenele hipnotice, ar fi provenit dela fluidul magnetic propriu. Dar aceasta nu se poate admite. α) Pentru că nu se dovedește existența fluidului aceluia. β) Pentru că fluidul acela, deși ar putea explica unele fenomene hipnotice, totuși cele mai multe ar rămânea nexplicate.

c) Pentru că fluidul acela magnetic nu s'ar putea iniectiona în alții; ori dacă s'ar putea iniectiona, nu s'ar putea governa după caprișul hipnotizatorului, așa ca acum să-i atace ochii; acum picioarele; acum fantazia hipnotizatului; etc., pe cum vedem practicându-se în hipnotism.

d) Pentru că fluidul acela în urma urmelor ar fi un fluid irațional, ca toate fluidele, pe când noi am văzut hipnotizări din depărtare, fapte post-hipnotice la oare fixe, etc. Ar fi nebunie însă și numai să ne închipuim că fluidul acela nerațional ar fi cunoscut oara, la carea trebuia să între în hipnotizat, și persoana depărtată a hipnotizatului?

Din aceleași motive nu se poate admite nici *forța nervoasă transmisibilă*.

a) Pentru că nu se dovedește existența ei, ci numai se presupune.

b) Pentru că forțele naturale își au legile lor constante, după cari lucră. Din contră aci nu s'ar ști cercul de activitate al forței acesteia, pentru că ea ar putea hipnotiza indivizi din locuri depărtate, și ar putea să-și deprindă puterea sa numai în anumite momente, când ar dispune hipnotizatorul, pe cum am văzut întâmplându-se cu hipnotizările, ce aveau să fie la anumite oare. Aceasta însă este în contra legii de lucrare a forțelor fizice, cari au influință numai până la anumite margini, și cari lucră ori de câte ori se află în condițiile recerute, independent de voința omului.

II. *Clasa a doua: Hipotezele Subiective.* Hipotezele acestea încă le voi tracta pe scurt, pentru că sunt eșite din modă, afară de cea pusă în locul din urmă.

1. Prima din hipotezele acestea e: *hipoteza fantaziei*. După hipoteza aceasta, faptele hipnotice nu ar fi altceva, decât nește jocuri de ale fantaziei hipnotizatului.

E adevărat, că fantazia are un rol însemnat în faptele individului. Ea cu jocurile sale ne poate procura veselie și întristare, după cum ne prezintă lucruri bune ori rele, pentru noi. Poate să producă în noi și senzațiuni de dureri, cum se întâmplă la hipocondri, și mai cu samă la persoanele anemice, *nervoase* și histerice. Dar pentru aceea ea tot nu poate produce și explica fenomenele hipnotice.

a) Pentru că deși omul poate influința fantazia unor persoane bolnave ori fantastice, totuși nu se poate explica, cum de magnetizatorul poate să lucreze asupra fantaziei persoanelor sănătoase, — și nota bene unii numai de acestea hipnotizează, — și mai cu samă: *în contra voinții lor*. Căci ca să poată produce în mine fantazia-mi lucruri extravagante, e de lipsă ca eu să o secundez. Noi însă am văzut hipnotizări în contra voinții hipnotizaților. Atare a fost de ex. cazul ofițerului cu *Donato*; cazul companiei de soldați cu *Hansen* ș. a. Aceștia nu voiau să fie hipnotizați; prin urmare fantazia nu a putut concurge la adormirea lor.

b) Nu se poate explica cum de hipnotizatorul poate hipnotiza și persoane adormite (în somn natural), de cari exemple *Richer* citează mai multe. ¹⁾ Căci în somnul natural e imposibil ca cel ce doarme să consimtă hipnotizatorului. Și cu atât mai vârtos nu se poate admite hipoteza aceasta, fiindcă au hipnotizat și animale, de ex. polipi, raci, broaște, șerpi etc. Martor ne este *Guermontprez* profesor la facultatea de medicină din Lilla și *Charcot* ²⁾ În primul congres internațional al hipnotiștilor, ținut la Paris 1890, *Guermontprez* a susținut, că: „*L'hypnotisation de ces divers animaux est un fait acquis*.”

c) Pentru că hipnotizații nu se silesc să între în statul hipnotic. Dacă însă fenomenele hipnotice ar fi produsul fantaziei, atunci omul ar trebui să se silească cu fantazia sa să între de de ex. în somnul hipnotic. De fapt se întâmplă altcum. El e cu totul pasiv, ba de multe ori se opune, și totuși se hipnotizează.

(Va urma)

¹⁾ Civ. Catt. ser. XIII vol. V. pag. 412.

¹⁾ La grande Hystérie pag. 533—534.

²⁾ Œuvres complètes, Paris 1890 tom. IX. citat la Dr. Lapponi pag. 146.

Căsătoria preacuratei fecioare MARIA cu s. IOSIF.

(Continuare.)

Ci uzul matrimonialului așa de puțin se recere spre esența căsătoriei, încât cu retragerea mirilor în chuppa mireasa se numia *nupta*, fie fost întâmplată dormirea la olaltă sau nu, la ce după simbolizarea de mai târziu preste tot nu este de a-se cugeta.

Voind însă totuși a afla baza de explicare pentru ducerea acasă în cortul de nuntă (chuppa), atunci aceea ni se pare mai aproape, cumcă adecă prin ducerea acasă se însemnă, că folosirea cea oprită *ex statuto scribarum* a căsătoriei acuma este permisă și mire și mireasă intră acuma în deplina putere a drepturilor sale.

Dacă cineva pentru a documenta că numai amestecul carnal ar face închieată căsătoria, se-ar provoca la locul mai sus citat al Deut. XXII 28 și urm. ca și când strupratorul *volens volens* ar fi declarat de soț de căsătorie, atunci se pare aproape cumcă aci ocură un *parhermeneuma*; pentru că aci se explică numai, că defloratorul fecioarei spre pedeapsă trebuie să o ie de soție, să devină bărbatul ei de căsătorie, nu însă, că doară el prin fapta lui păcătoasă o ar fi și luat în căsătorie.

De bună samă rabinii afirmă cumcă la căsătoria leviratului nu este permisă prin lege nice o cununie și că se poate numi numai lege-obiceiu (*ex receptis moribus*), dacă se cerea solemnitatea comună la căsătoria-cununată (*Sfwagerhe*) și dacă se pedepsea cununiei; căci ar fi destul în sine ziceau ei, și numai fapta concubitului pentru a recunoaște pe levir și fratria ca soți de căsătorie. Însă privind lucrul mai deaproape, se va arăta, că și aci concubitul legitim (despre carele se zice în Qidduschin I: Cumnata fratelui repauzatului devine soția cumnatului său prin concubit) nu încheie căsătoria, ci este semnul căsătoriei deja înainte și logice închieate între levir și fratria, deprinzând ei *potestas mutua* a predării carnali an primită în urma legii divine. Dacă însă copula din greșeală se întâmplă silită, atunci puterea ei căsătoricească este a se nega a priori; ea poate fi la tot cazul numai cauza cumcă mai târziu s'a impus închiearea căsătoriei de bună voie sau sub pedeapsă.

2. Cuvintele *εμνηστευμένη* și *μνηστευθεῖσα* la Luca I. 26 și la Math. I. 18. Pe baza dreptului matrimonial judaic avem acuma să explicăm relațiunea indicată la Luca și Mateiu între Maria și Iosif.

Motive linguistice și obiective pretind, ca ambe participiile să fie luate în contrast cu *γαμετή* (măritată, dusă acasă, soție legitimă) și așadară ele nu sunt alta decât echivalentele grecești ale expresiunilor hebraice 'arusa și meorasa „logodită“, „măritată“.

Deja alegerea verbului *μνηστεύειν* militază pentru aceea, cumcă evangeliștii voiesc a prezenta pe Maria lectorilor săi nu ca nupta, nu ca dusă acasă de către mirele său, ci ca logodită. Pentru că după uzul limbic classic *μνηστεύειν* ca și latinescul *desponsari* se pune în contrast cu *γαμεῖσθαι* și *εμνηστευμένη* în contrast cu

γαμετή. În cazul din urmă totdeauna trebuie să cugete omul la nunta deja întâmplată, să cugete la *γάμος* la *δοῖνη γαμική*, în cazul dintâi nu. *Μνηστεύειν* însemnează pețirea unui bărbat la o femeie, însă pe lângă aceea mai însemnează și lucrarea aceluia, cari au dreptul de dispunere preste fecioara de măritat (părinții, frații, rudinii) și este egal cu a promise de soție, a-o logodi. Pasivul *μνηστεύεσθαι* stă despre fată în înțelesul a fi pețită, a fi cerută, și iarăși mediat despre pețitoriu a peți pentru sine, a-și logodi o fată. Acum deși fără toată îndoiala unele exemple clasice pentru *μνηστεύειν* dau înțelesul *radere sponsam proco* și prin urmare în mod pasiv este egal cu „a fi predată pețitorului, a fi măritată“, totuși însemnarea cea dintâi este însemnarea fundamentală și așa de preponderată, în cât H. Stefanus în opul său *thesaurus linguae graecae* în contra lui Erasmus tocmai nega, cumcă încât cunoaște el literatura, se-ar fi exprimat când-va cu această vorbă predarea fetei la mire, adecă se-ar fi exprimat ducerea acasă solemnă cu nuntă. Aci nu se poate face provocare la *μνηστή ἄλοχος* a lui Homer, pentru că aci ce e drept e socotită soția deja măritată, însă prin aceasta nu-i zis, cumcă *μνηστή* ar fi deja *ἄλοχος*, ci cumcă *ἄλοχος* este o *κατά μνηστειαν γαμεθεῖσα*, așa dară e aceea soție, care a fost pețită cum se cade.

Și de altminterlea se împreunează cu *μνηστή* conceptul unei *παρθένος ἀπειρανδρος*. Tot aceiași idee ni-o dă și traducerea latinească: *cum esset desponsata, mater ejus* și siriaca: kad me khiro voth Marjam emmeh (*mekhiro*=desponsata, mai bine zis „vanta, vendită“).

La Luca însă expresiunea *παρθένος εμνηστευμένη* de necese mijlocește, ca cetitori din Grecia să cugete la mireasă, încât ea încă nu petrece în casa logodnicului. Căci precum nimierit observa Schegg femeia care petrece în casa bărbatului său poate fi ca nupta încă fecioara, însă ea în ochii lumii nu se mai numește așa. Luca de fapt ar fi trebuit se adaugă *γυνή*, precum și sună textul recepțut la Luca II. 4. 5: „*Ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσήφ . . . σὺν Μαρίαν μνηστευμένην αὐτῷ γυναίκα, ὡς ἔγκωφ.*“

Însă abstrăgând dela uzul limbic classic, și în traducerea celor șeptezeci (în septuaginta) verbul *μνηστεύειν* corespunde constant terminului hebraic *aras* și locul dela I. Macc. III. 56: „Și a zis celor ce zideau case, și celor ce-și *logodise* *muieri* (*μνηστευόμενοι γυναίκας*), și sădise vii, și celor fricoși, să se întoarcă fiște carele la casa sa după lege“ este un document biblic faprice și limbic egal de puternic pentru aceea, cumcă în *εμνηστευμένη* încă nu avem înaintene pe mireasa dusă acasă.

Dacă ne vom aduce aminte cumcă Mateiu a scris evangelia sa în limba hebraică și cumcă și textul grecesc a avut în vedere pe adresati, cari aveau cunoștințe bune despre formalitățile judaice cu privire la încheierea de căsătorie, atunci de bună samă ne va veni cu greu a crede, cumcă expresiunile *εμνηστευμένη* și *μνηστευθεῖσα* folosite de aderanți ai teocrației judaice ar însemna altceva, decât ceace pretinde textul simplu și drept.

(Va urma.)

Dare de samă și mulțămintă publică.

(Continuare și fine.)

Berényi Sándor ref. 40 fil. Olá István zil. ref. 20 fil. Balog András zil. ref. 40 fil. Szilángyi Károly zil. ref. 10 fil. Barabás Mihály ref. 60 fil. Pap Imre ref. 1 c. Szűcs János ref. 20 fil. Gyulás János ref. 20 fil. Tollas Sándor zil. ref. 30 fil. Fazekas Gábor ref. 1 c. Barát Pál zil. r. c. 60 fil. Kis Imre ref. 40 fil. Sorádi József ref. 20 fil. 20 fil. Csarnai István ref. 10 fil. Gyöngyösi Antal ref. 20 fil. Sarádi István ref. 20 fil. Belényesi Sándor ref. 40 fil. Varga Gyula ref. 40 fil. Andrasitz Sándor r. c. 20 fil. Hacsí Imrené ref. 1 c. Hacsí Ferencz ref. 1 c. Csajbók Antal zil. r. c. 1 c. Kis Lajos ref. 40 fil. Özv. Ijés S.-né ref. 20 fil. Koncz Gábor ref. 20 fil. Barabás Gábor ref. 20 fil. Kovács Gábor ref. 20 fil. Vincze S. ref. 20 fil. Jósvali L. ref. 20 fil. Miklós Pál r. c. 40 fil. Csarnai Mihályné ref. 80 fil. Topoti Imre ref. 1 c. Tapoti Gábor ref. 1 c. Illés Gábor ref. 40 fil. Mányodi József ref. 80 fil. Veres Ádám ref. 60 fil. Békéi István ref. 40 fil. Tot Gábor ref. 10 fil. Halász László ref. 20 fil. Borok Iános 20 fil. Harsányi zil. ref. 10 fil. Fazekas Mihály ref. 20 fil. Nagy Iános ref. 20 fil. Nagy Bálint zil. 20 fil. Horvát Jakab ref. 20 fil. N. N. 20 fil. Vágó Ferencz ref. 20 fil. Csajbók István ec. r. c. 1 c. Morádi Mihály zil. ref. 20 fil. Simon István zil. ref. 1 c. Csajbók József zil. r. c. 26 fil. Csukás István ref. 08 fil. Szakács József ref. 20 fil. Lukács György vinicer r. c. 2 c. Hubai József zil. ref. 1 c. Horvát Antal zil. ref. 40 fil. Kovács Gábor ref. 10 fil. Gyöngyösi Gábor ref. 20 fil. Varga Sándor ref. 10 fil. Marádi József 20 fil. Koloszar Gyula r. c. 1 c. Csukás József ref. 20 fil. Tót Lajos ref. 1 c. Bajnók András zil. r. c. 2 c. Kerek Lajos ref. 20 fil. Hajzer Mihály r. c. 08 fil. Mike Lajos ref. 20 fil. Tot Iános tisler 2 cor. Kerek Mihály ref. 20 fil. Fogarasi József zil. ref. 20 fil. N. Barabás István ref. 80 fil. Iuhász Sándor ec. r. c. 2 c. Kelemen Agnes zil. r. c. 1 c. Pintye Zsuzsána zil. g. cat. 2. Din întreagă comuna am colectat deci 376 cor. 57 fil. *treisute șeptezăci și șase cor. 56 fileri 34: Din petrecerea aranjată tot în scopul din chestie venitul brut curat 154 cor. 60 fil., — din care substrăgându-să speșele de 63 cor. 82 fil. rămâne venit curat 90 cor. 78 fil., adecă nouăze i coroane 78 fil.*

Suma: a) Ajutor extern (v. „dare de samă“ din „Unirea“ nr. 41 și următorii.) 249 cor. 80 fil.

b) Din comuna Hossúpály 376 „ 56 „

c) Venitul neto din petrecere 90 „ 78 „

S'a colectat de tot 717 cor. 14 fil.

Care sumă sa depus în casa de păstrare dela posta din loc spre fructificare, până va ajunge suma de 1100 cor. încât adecă ne vor costa 3 clopoșele în pond de 216 kilograme și scaunul de fer de lipsă dela Turnătoria Novotny din Timișoara-Fabrik.

Încordată mulțămintă ferbinte tuturor dăruitorilor generoși pentru sprijinul dat micii mele turme cuvântătoare, și respective întru mărirea lui Dumnezeu, — dar sperând încă ajutor și dela alți confrăți, dela cari până acum nam reprimis colectele sunt în

Hosszú-Pályi, 31 Oct. 1905.

devotat serv și frate mic

George Hubic,
paroh gr.-cat.

Poșta Administrațiunii.

Am primit și cuietăm abon. dela:

Ibănești pe 1905. *Mintihul-român* pe 1904. Vă rugăm și pentru anul curent, căci în acești doi ani singur această plătire s'a făcut. *Frata* pe 1905. *Carageiu* pe 1905 sem. 2-lea. Prin urmare abon. e achitat până la 31 Decembrie 1905. *Dr. A. Cs. Ibagfaldu* pe pătariul Oct.—Decembrie 1905. *Unia-doara* pe 1905. *Gyires* (Bihar) pe 1905. *V. N. Akna-sugatag* pe 1905 pătariul ultim. *Greovaș* pe 1902 sem. 2-lea 1903 întreg și din 1904 sem. 1. *Csândos* pe 1905 pătariul ultim. *Casina, Reiuș* pe Oct.—Decembrie 1905. *C. M. Năsdud* pe 1902. *Baroș* pe 1905. *Rebrisoara* pe 1904 sem. 2-lea și 1905 sem. 1. Foia de aici, precum V'am scris și separat, se expediază regulat. Se poate, că la posta de acolo se întâmplă ceva greșală. Binevoii a Vă informa la poșta și a cerea după ea. Cu abon. mai restăți pe semestrul al 2-lea al anului curent. *Cârnecea* pe 1905 *Bogata-rom.* (Dees) pe 1905 pătariul ultim. *Jucul-nobil* pe 1904. *Tasnád-szarvad* pe 1904 și 1905. *Bikácsa* pe timpul din 1 Februar 1905 până în 1 Februar 1906. *Bichiz* (p. Telciu) pe 1904 și 1905. *Ohaba* (Făgăraș) pe 1905. *Indol* pe 1903 și 1904. *Cianadul-sărbesc* pe 1905. *Filipișul-magiar* pe 1898 și 1899. *Petroșeni* pe 1905. *I. M. Bpesta* pe 1905 sem. 2-lea. *Fiscut* pe 1905 sem. 2-lea. *Tötös* pe 1905. *G. C. Vlădeni* pe 1905 sem. 2-lea. *Cohalm* pe 1904 și 1905. *Mischiu* pe 1904. *Șamșud* pe timpul din 1 Maia 1900 până în 1 Iunie 1902. *Giurgieu* pe 1/10 1905—1/10 1906. *Petrângeni* pe 1905 sem. 2-lea. *G. T. Bpesta* pe 1903 sem. 2-lea 1904 și 1905 întregi. *Farnos* pe 1903. *Sedriașul-mare* pe 1905. Pe anul trecut s'a quitat în post adm. dela începutul anului 1905 când s'a făcut și plătearea. *G. Bts. Oraștie* pe trei luni din 15 Febr. 1904 până în 15 Maiu 1904. Binevoii a ne trimite și restanța din 15/5 1904 până la finea an. 1905. *I. P. Veneția-de-jos* pe 1905. *Aruncuta* pe 1905. *M. Siget* pe 1905 sem. 1. *Bogșa-germând* pe 1905. *A. A. M. M. Pócs* pe 1906 sem. 1. *Dubricsony* pe Oct.—Decembrie 1905 Binevoiește a cerea eroarea la posta de acolo, căci de aici se expediază regulat. *Aiton* pe 1904.

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa

Senegin contra tusei, răgușelii, durerii de piept, ofticeii, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lingoarei și tusei săci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul 1 cor. 20 fl. și 2 cor.

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, răcelilor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Prețul 1 cor. 20 fl. și 2 cor.

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum: lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomac, greața și vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul 1-20 și 2 cor.

Kaljodsarsaparil. Mijloc excelent pentru curățirea sângelui la sifilis, morburilor tineretelor 1 sticlă 2 cor.

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morbururi, pecum palpitarea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de încheierea scaunului numai de cât se comandă **Laxbonbons**, zaharele purgative, plăcute și dulci la luat. Prețul 1 cor.

Chimicale, droghe, legături și bandagere chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum și altele. Teuri rusece, parfumuri, săpunuri, crem excelent pentru față și mâni. Articuli cosmetici, oleu pentru păr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pe cum și prav. Ori ce fel de articlu din brânșă. Toate foarte ieftine. Faceți întrebare și Vă veți convinge.

Cornel Demeter,

apotecar în Szászváros, în fața școalei Nr. 41.

(22) 7-10

Cruce saū stea duplă**electro-magnetică**

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și înviorază pe lângă garanță: reumă, astmă, (respirație grea), insomnie, vijeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, gălbinare, durere de dinți, durere de cap, impotență, influență, precum și ori-ce morb de nervi. Morbosul, care nu se vindecă în timp de 45 de zile folosind aparatul de sub Nrul 88503, își reprimște banii numai decât. Acolo unde n'a folosit nici un medicament, cercați aparatul meu; sum convins despre sigurul meu aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6. —
e de aplicat la morburii vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4. —
e de aplicat la morburii mai ușore.

Spediția centrală de vânzare îl trimite în țară și străinătate cu rambursă, sau dacă banii se trimit înainte.

SCHEFFER D. SÁNDOR

BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.

16 (33—52)

Gratuit:

o cumpănă de casă și o masină de fier.

Din cauza tulburzelei prea mari a marfet trimit în totă lumea renumita și de totă lumea plăcuta marfă din argintul de Mexico, și anume:

6 lingurițe, 6 furculițe, 6 linguri de masă, 12 lingurițe de cafea, 6 cuțițe de desert, 6 furculițe de desert, 1 lingură pentru supă, 1 lingură pentru lapte, 2 luminări elegante pentru salon, toate din argint de Mexico

total 46 bucați numai 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpărător primesc ca dar, și pe lângă garanță

o cumpănă de casă de o putere de 12 1/2 kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și dinlăuntru) despre calitatea căruia primesc garanța pe 25 ani. Spedițiunea se face ori prin rambursă ori prin trimiterea banilor înainte.

SCHEFFER D. SÁNDOR,
BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.

— Pentru 5 corone —

trimit 4/5 chilo (vre-o 50 bucați), bun și fin

© Săpun de toaletă ©

pregătit din: trandafir, ilie, viole, resedă, jasmîn, lăcrămiore.

Banii să se trimită înainte, ori se vor ridica cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
Budapesta, VIII. Bezerédy 3.

La espositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer
— pentru clopote a lui —

Antoniou Novotny

— în Timișóra-Fabrie —

(24) 47—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nouă a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonioase, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provădute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întorce cu ușurință în ori ce parte, în dată ce clopotele sint bătute de o lature prin aceea ce sint mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

— clopotele găurite —

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sint provădute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea sū un ton mai intensiv, mai adănc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, de cât cele de sistem vechi, așa, că un clopot patentat de 227 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechi. Mai de parte se re comandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toce de metal.

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

